

nieuws BRIEF

Nummer 9, derde jaargang, maart 1998

Inhoud

- 1 **Interview:** VROM en Sociale Zaken over de komende vervangingsplicht voor oplosmiddelhoudende producten
- 3 **Koffeman over:** Leefkwaliteit in de stad
- 4 **Helpdesk:** Vragen aan de helpdesk
Nieuwe onderwerpen
Asbestbrochure 242 vragen
Asbesthoudend afval niet gratis verwerkt!
Index op Nieuwsbrief
- 6 **KWS 2000:** Jaarverslag 1996-'97
Herziening strategie HIIP
NeR: Evaluatie Regeling
mengvoederfabrieken
Regeling geur- en smaakstoffen
Oproep kosteneffectiviteit
- 7 **NeR:** Nieuw Nationaal Model
Conferentie geurhinderbeleid
- 8 **Afval- en emissiepreventie:**
Preventiedag daverend succes
Bodem: Uitstel inwerkingtreding
bouwstoffenbesluit
- 9 **Energie:** Basis cursus van start
Informatieblad Faciliteiten
Water: Besluit tandarts-
praktijken
Overleggroep afvalwater
- 10 **FO-Industrie:** Interview met
Cees Moons over vijf jaar
doelgroepbeleid
- 11 *De stille revolutie*
- 12 **Agenda**
InfoMil ook steunpunt
voor NO_x, geluid en
veiligheid
Wat is InfoMil?
Colofon

Erkenning 'schildersziekte' OPS leidt tot vervangingsplicht

Concentratiestoornissen, geheugenverlies, lusteloosheid. Drie symptomen van het Organisch Psycho Syndroom (OPS), de 'schildersziekte' waarvan velen jarenlang hebben beweerd dat zij vooral tussen de oren zat. Inmiddels is daar verandering in gekomen. De slachtoffers van OPS worden erkend en doen van zich spreken. De Kamer heeft zich over de kwestie gebogen en het ministerie van Sociale Zaken werkt aan een wettelijke vervangingsplicht voor oplosmiddelhoudende producten. Invoering van die vervangingsplicht kan ook flinke positieve gevolgen hebben voor de emissiereductie in het kader van KWS 2000. We praten erover met Flip Noordam en Steef Josephus Jitta, de ambtenaren die bij respectievelijk Sociale Zaken en VROM verantwoordelijk zijn voor het beleid op het gebied van OPS en koolwaterstoffen in producten.

Staatssecretaris De Grave en minister De Boer ontvangen een T-shirt 'Oplosmiddelen, vervang ze' (foto: Chris Pennarts)

Het lijkt wel alsof het in de lucht zit. Politiek, televisie, ministeries, bonden en branches: overal volop aandacht voor OPS. Is OPS inderdaad typisch iets van deze tijd?
Josephus Jitta: "Nee, de kwestie speelt al veel langer. Ik was begin jaren '90 op een bijeenkomst over OPS bij het FNV. Ze hadden een aantal deskundigen uit Dene-

marken uitgenodigd, en er waren sterke aanwijzingen dat het ging om een serieus probleem. De bonden hebben dat punt toen meegenomen in de CAO-besprekingen, maar in de onderhandelingen als wisselgeld weggegeven, onder meer omdat de achterban er niet zo veel voor voelde. Dat tij lijkt nu volledig gekeerd."

Noordam: "Op mijn Afdeling Arbeidsmilieu besteden we de laatste jaren steeds meer aandacht aan oplosmiddelen. Maar we konden er niet echt de vinger achter krijgen: is het nou echt zo'n risico? We wisten het niet. De diagnostiek van patiënten heeft op dit gebied lang tekortgeschoten. Hoe ziek is iemand precies, en waar ligt het aan? We hebben er als overheid veel geld in gestoken om die diagnostiek van de grond te krijgen. Er zijn ingewikkelde test-systemen ontwikkeld en die worden nu toegepast, bijvoorbeeld door het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten in Amsterdam. Dat heeft geleid tot een groeiend aantal erkende OPS-slachtoffers. En daarmee kwam het beleid natuurlijk ook in een stroomversnelling; wij hebben staats-

Flip Noordam (foto: Rob Niemantsverdriet)

"We moeten voorkomen dat bedrijven van de overheid twee verschillende verhalen te horen krijgen"

secretaris De Grave toen geadviseerd om een vervangingsplicht in te stellen voor binnenschilderwerk en voor tapijt- en vloerenleggers, omdat de onbeheersbaarheid en de risico's van hoge blootstelling daar het grootst zijn."

Maar de Tweede Kamer wilde meer?

Noordam: "Klopt. Een meerderheid in de Kamer vond dat er ook moest worden opgetreden in de grafische sector en bij de auto-spuiters. OK, heeft de staatssecretaris toen gezegd, ook in die sectoren gaan we een vervangingsplicht introduceren. Maar daarmee waren we nog niet klaar, want toen kwam de motie-Poppe: er moest een algehele vervangingsplicht komen, op technische gronden. Dat houdt in dat overal waar met oplosmiddelen gewerkt wordt en vervangen kan worden, er ook vervangen

moet worden. Toen heeft De Grave gezegd dat de consequenties daarvan voor economie en werkgelegenheid moeilijk waren te overzien. Het staat bovendien wat haaks op onze doelstelling dat er alleen een verplichting moet komen als de blootstellingsrisico's onbeheersbaar zijn. Maar, heeft de Grave gezegd, ik ga de motie-Poppe aan de SER voorleggen om van de sociale partners te horen wat voor consequenties de uitvoering ervan zou hebben. Die SER-adviesaanvraag zal waarschijnlijk in maart de deur uitgaan."

Josephus Jitta: "Wij hebben in het kader van het KWS 2000-milieu-beleid natuurlijk al afspraken lopen met de bedrijven over het terugdringen van emissies door het toepassen van oplosmiddelarme systemen. Voor verven en lakken betekent dat concreet overschakeling naar watergedragen of high solid-verven. Maar voor Sociale Zaken, die kijkt naar de gezondheid, gaat dat lang niet ver genoeg. Die willen voor toepassingen binnenshuis uitsluitend watergedragen verven accepteren. Wij begrijpen dat natuurlijk, maar vanuit onze milieuopectiek is die voorkeur minder goed verdedigbaar. Wij hebben het namelijk anders afgesproken, al gelden onze afspraken dan weer voor toepassingen binnen én buiten. Dat punt kun je doortrekken naar lokaal bestuurlijk niveau. Daar hebben milieuvergunningverleners en Arbeidsinspectie met diezelfde verschillen in invalshoek te maken. Maar goed, de wetkracht van zo'n vervangingsplicht zal denk ik zorgen voor de benodigde duidelijkheid."

Noordam: "Bovendien neemt de Arbeidsinspectie de OPS-problematiek dit jaar al mee bij alle reguliere inspecties, en daarbij zal de komende vervangingsplicht door het hele land op de werkvloer worden aangekaart. De communicatie en samenwerking tussen Arbeidsinspectie en milieumambtenaren wordt natuurlijk wel een belangrijk punt. We moeten voorkomen dat bedrijven van de overheid twee verschillende verhalen te horen krijgen."

Er komt dus een vervangingsplicht, in eerste instantie voor de schildersbranche en de leggers van vloeren en tapijten. Iedereen is nieuwsgierig naar het hoe en wanneer van zo'n regeling.

Noordam: "Eerst hebben we nog gesproken over een vrijwillige aanpak door branches en vakbonden samen, maar die bleek niet van de grond te krijgen. Dezer dagen verschijnt dan ook de concept-vervangings-

Steef Josephus Jitta (foto: Rob Niemantsverdriet)

"Vergis je niet in de benodigde scholing van de mensen die met de nieuwe producten moeten omgaan"

regeling voor de schilders en tapijtlijmers, een wijziging op het Arbo-besluit en de Arbo-regeling. De regeling komt eerst in de ministerraad en gaat na voorpublicatie in voorhang naar de Tweede Kamer. En dan volgt het hele formele circuit. Het is een amvb, dus reken maar een half jaar voor het traject bij de Raad van State, en daarna nog de inwerkingtredingstermijn. Al met al komen we denk ik uit op het voorjaar van 1999."

Noordam: "De algemene vervangingsplicht wordt nader ingevuld via ministeriële regelingen per activiteit of per branche; dat werkt snel en ze kunnen zo nodig ook snel worden aangepast. De regeling voor de schilders zal inhoudelijk worden gebaseerd op een plan van aanpak dat we begin dit jaar met werkgevers en werknemers zijn overeengekomen. Centraal in dat plan staat een omschakeling naar watergedragen systemen met maximaal 10% oplosmiddel. In het plan van aanpak wordt ook veel aandacht besteed aan voorlichting en aan het kenmerken van producten. Door de sociale partners wordt bijvoorbeeld gedacht aan een systeem met rode en groene stickers, al is men zich er van bewust dat we daarbij wel gebonden zijn aan allerlei Europese regels. Hoe het ook gaat gebeuren, een vervangingsplicht heeft nogal wat consequenties. En dan gaat dat jaar tot aan invoering plotseling erg snel - ook de branches zullen zich daar goed bewust van moeten zijn. Men zal zich bijvoorbeeld moeten realiseren dat we voor producten die technisch nog niet vervangen

kunnen worden aanvullende beheersmaatregelen gaan vastleggen in beleidsregels. Ik heb het dan met name over de later geplande vervangingsregelingen voor de grafische sector en de autospuitertijen."

Schuilt daar niet ook een gevaar? Een fabrikant die eenmaal heeft geïnvesteerd in allerlei aanvullende beheersmaatregelen zal niet erg geneigd zijn om later nog eens over te schakelen op een oplosmiddelarm product, als dat al beschikbaar komt.

Noordam: "De uitdaging is natuurlijk om die productontwikkeling toch voor elkaar te krijgen. En daarbij niet alleen te letten op het oplosmiddelgehalte, want de vervangende producten zullen mens en milieu ook op andere manieren zo min mogelijk moeten schaden. Wij houden dat goed in de gaten. We zullen bovendien in toenevende mate gaan praten met producenten. In die kringen wordt al gesproken over 'de Nederlandse oefening', omdat men wel aanvoelt dat hetzelfde punt ook in Europees verband gaat spelen. En dat klopt: OPS staat ook in Brussel inmiddels op de agenda. Daar ligt voor producenten natuurlijk een grote uitdaging: met goede, nieuwe producten komen en die vervolgens in heel Europa af kunnen zetten."

Josephus Jitta: "Let wel, zo'n ontwikkeling kost veel tijd en een heleboel moeite. Wat ik in dit gesprek tot nu toe te weinig over tafel heb horen komen, is de benodigde scholing van de mensen die met de nieuwe producten moeten omgaan. En vat dat begrip scholing dan maar zo breed mogelijk op. Neem bijvoorbeeld een drukkerij. De mensen daar zijn gewend aan een vaste

dagindeling: ze zijn een bepaalde tijd bezig met drukken en hebben op gezette tijden hun pauzes. Nog even een sigaretje en dan een kwartier voor je naar huis gaat de persen schoonmaken. Nu komt er een nieuw product, een watergedragen inkt bijvoorbeeld. De mensen zullen daarmee moeten leren drukken, en dat betekent op zich al een hele verandering. Maar er komen ook nieuwe, minder vluchtige schoonmaakmiddelen. Ook die vergen een andere manier van werken, en bovendien kan de behandeling niet meer in dat vertrouwde kwartiertje plaatsvinden. Het hele dagrooster moet dus om. Op dit soort cultuuromslagen hebben wij ons in KWS 2000-verband in het verleden regelmatig verkeken."

Noordam: "Ja, de traditionele manier van werken is vaak heel hardnekkig. Maar wij hebben de hoop dat men nu toch snel door de bocht zal gaan. Dat zal namelijk wel moeten, want het wordt wettelijk opgelegd. En dat was in het verleden anders. We brengen de boodschap dan ook luid en duidelijk en zullen dat zo gericht mogelijk doen, in samenwerking met VROM en wellicht ook VWS. En zo mogelijk met een rol voor InfoMil. De branches weten dan waar ze aan toe zijn. Trouwens, ook de consument moeten we bereiken, al was het alleen maar om te voorkomen dat er schilderwerk weglegt naar de informele sector. We kunnen in dat opzicht leren van Dene-marken. Die hebben bij de invoering van hun strikte regelgeving destijds een heel voorlichting- en communicatiecircuit opgezet."

■

Over welke producten gaat het?

De vervangingsplicht gaat voor meer bedrijfstakken gelden: eerst voor de schilders en de tapijt- en vloerenleggers, later in elk geval ook voor de grafische sector en de autoschadeherstelbedrijven. Om welke alternatieven voor producten met veel vluchtige organische stoffen (VOS) zou het concreet kunnen gaan?

Schildersbedrijven

- Watergedragen producten voor binnenschilderwerk (< 10% VOS); zeer oplosmiddelarme muurverven (< 1% VOS).

Stoffeersbedrijven (tapijt- en vloerenleggers)

- Vervangen van VOS-rijke contactlijmen door VOS-vrije watergedragen lijmen of VOS-arme dispersielijmen (< 5% VOS).

Autospuitertijen

- Overgang van conventioneel verfsysteem (oplosmiddelrijke primers, lakken en reinigers) naar watergedragen en/of high-solidproducten.
- Het gebruik van hoogrendement spuittechnieken.

Grafische industrie

- Toepassing van niet-vluchtige middelen (HBS, hoogkokende aardolieproducten en VCA's, op plantaardige basis) en anders minder vluchtige reinigingsmiddelen (K3, met een vlampunt > 55°C).
- In de vellen- en rotatieoffset: verlaging van IPA-gehalte met behulp van IPA-verters.
- In zeefdrukkerijen, diepdruk en flexodrukke-rijen: waar mogelijk toepassing van minder vluchtige inkten (waterbasis, UV).

Koffeman over:

Leefkwaliteit in de stad

Kijk in een willekeurige stad om je heen, en je ziet voorbeelden te over van de spanning tussen ruimte en milieu. Vlak langs woningen loopt een drukke weg, of midden in de stad staat een bedrijf indringend te geuren. Maar ja, het is een stad, en daar kan de gewenste milieukwaliteit lang niet overal bereikt worden. Daarom worden milieunormen flexibel toegepast en heeft men nieuwe begrippen als compactheid, duurzaamheid en identiteit ingevoerd. Ik vat ze hier samen met de term leefkwaliteit. Het gaat daarbij niet alleen om de lokale milieukwaliteit, maar ook om zaken als goed openbaar vervoer, winkels op loopafstand en sport- en recreatiemogelijkheden. Om al die aspecten te kunnen afwegen zijn er verschillende methoden ontwikkeld. Die hebben met elkaar gemeen dat milieukwaliteit een onderdeel van een onderhandelingsproces is geworden. Maar is die ontwikkeling nu wel zo positief? Hoe bepaal je hoeveel geluid- of stankoverlast acceptabel is als daar een goede openbaar-vervoerverbinding tegenover staat?

In het verleden was er te weinig, of zelfs helemaal geen communicatie tussen milieumensen en ruimtelijke-plannenmakers. Nu milieukwaliteit onderdeel van een onderhandelingsproces is geworden, is communicatie noodzaak. Dat is positief. Maar het gevaar is groot dat milieuaspecten als verzuring en verdroging het kind van de rekening worden, omdat ze niet zozeer de leefkwaliteit in de stad zelf, maar meer het buitengebied beïnvloeden. Daarom zullen voor dit soort aspecten ook in de toekomst harde milieunormen moeten blijven gelden. De onderhandelingen over leefkwaliteit blijven natuurlijk niet beperkt tot het stadsbestuur. Ook InfoMil wordt steeds meer geconfronteerd met afwegingsproblemen tussen milieu en ruimtelijke ordening. Het zou mooi zijn als InfoMil daarbij kon uitgroeien tot een platform waar ervaringen worden uitgewisseld en goede oplossingen gevonden.

Joan Koffeman
hoofd Processen

Vragen aan de helpdesk

Afgewerkte olie wordt gecontroleerd (foto: Fotobureau Thuring B.V.)

NeR

Verbranden van afgewerkte olie: mag het nu wel of niet?

Het lijkt onwaarschijnlijk, maar het gebeurt nog steeds: het verbranden van afgewerkte olie in verwarmingsinstallaties. De InfoMil-helpdesk krijgt regelmatig de vraag of dit nu mag of niet. Vaak is de aanleiding het 'stookverbod', zoals opgenomen in het 'Besluit herstelrichtingen motorvoertuigen milieubeheer' (hierna: het besluit).

Bedrijven die onder de werkingssfeer van het besluit vallen mogen op grond van voorschrift 14.1 dus geen afgewerkte olie als brandstof gebruiken. Het verbranden van afgewerkte olie is in artikel 1 genoemd als een van de uitsluitingsgronden: wordt binnen een bedrijf afgewerkte olie als brandstof gebruikt, dan is het besluit niet van toepassing en moet een vergunning worden aangevraagd. Blijkt een bedrijf dat je in eerste instantie onder het besluit hebt laten vallen toch afgewerkte olie te verbranden, dan zijn er twee mogelijkheden: laat het bedrijf alsnog een vergunning aanvragen of verbied de activiteit op grond van voorschrift 14.1. De uiteindelijke keuze moet het bevoegd gezag maken in overleg met het bedrijf. Als wordt gekozen voor het verbranden van afgewerkte olie, dan moet worden bepaald onder welke voorwaarden dit mag gebeuren.

Kun je vergunning verlenen voor het verbranden van afgewerkte olie?

Er is geen principieel verbod op het verbranden van afgewerkte olie, volgens de uitspraak van de Afdeling Bestuursrecht-

spraak van de Raad van State van 31 mei 1994: "de milieuhygiënische gevolgen van het verbranden van afgewerkte olie zijn niet zodanig dat een absoluut verbod noodzakelijk is". Hieruit volgt dat vergunning voor het verbranden van afgewerkte olie kan worden verleend, mits het milieu voldoende kan worden beschermd door het stellen van voorschriften. *Let wel:* het gaat hierbij uitsluitend om afgewerkte olie die *binnen de inrichting* vrijkomt. Het verbranden van afgewerkte olie afkomstig van buiten de inrichting moet worden beschouwd als het verwerken van afvalstoffen. Voor een inrichting waar die activiteiten worden uitgevoerd is de provincie het bevoegd gezag en is het al of niet verlenen van een vergunning niet alleen meer afhankelijk van milieuhygiënische factoren.

Welke wet- en regelgeving is op het verbranden van afgewerkte olie van toepassing?

Op het gebruik van afgewerkte olie als brandstof zijn de volgende besluiten rechtstreeks van toepassing: het 'Besluit organisch-halogeengehalte brandstoffen' en het 'Besluit zwavelgehalte brandstoffen'. Omdat de samenstelling van afgewerkte olie sterk afhankelijk is van de toepassing (hydraulische olie, olie in diesel- of benzine-motor), kan er niet zonder meer van worden uitgegaan dat wordt voldaan aan deze besluiten. Hierbij is nog een ander punt van belang: zoals de naam al zegt, zijn de besluiten alleen van toepassing op *brandstoffen*. Wanneer afgewerkte olie binnen de inrichting wordt opgewerkt en geschikt gemaakt als brandstof, zijn de

genoemde besluiten rechtstreeks van toepassing. Wanneer de afgewerkte olie echter onveranderd wordt verbrand, is het een afvalstof en zijn de besluiten niet van toepassing. Het bevoegd gezag moet dan in de milieuvergunning regelen in welke samenstelling de afgewerkte olie mag worden verbrand.

Daarnaast kun je in de milieuvergunning ook eisen stellen aan de stookinstallatie. Het advies van de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak, de grondslag voor de bovengenoemde uitspraak, is gebaseerd op een TNO-rapport over de emissies bij verbranden van afgewerkte olie in garagekachels. Twee typen kachels zijn onderzocht: met een verdampingsbrander en met een verstuivingsbrander. De belangrijkste conclusie is dat de emissie van de verdampingsbrander veel gunstiger uitpakt dan die van de verstuivingsbrander. In het advies van de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak staat dat wanneer de samenstelling van de brandstof voldoet aan het 'Besluit organisch-halogeengehalte van brandstoffen' en het 'Besluit zwavelgehalte brandstoffen' en tevens gebruik wordt gemaakt van een verdampingsbrander, de milieuhygiënische gevolgen van het verbranden van afgewerkte olie acceptabel zijn.

Bronnen: ABRS 31 mei 1994 (no. G05.92.1939). 'Besluit organisch-halogeengehalte van brandstoffen' (Stb 1989, 58; Stb. 1993, 42; Stb. 1993, 606). 'Besluit zwavelgehalte brandstoffen' (Stb. 1974, 549 en vele wijzigingsbesluiten, met als laatste Stb. 1994, 183).

Verdeling helpdeskvragen 1997

In 1997 zijn in totaal ruim 8000 vragen gesteld aan de InfoMil Helpdesk. In de tabel hiernaast vindt u de aantallen vragen per half jaar, verdeeld naar hoofdonderwerp.

A	Overig
B	Energie
C	Bodem
D	Doelgroepenbeleid
E	KWS
F	NeR
G	Water
H	Bestuurlijk juridisch
I	Asbest
J	Afval- en emissiepreventie
K	Geluid
L	Landbouw

■ Totaal januari-juni 1997

■ Totaal juli-december 1997

Nieuwe onderwerpen: Veiligheid, Geluid en NO_x

In 1998 kunt u bij de InfoMil-helppeske terecht met vragen over drie nieuwe onderwerpen: externe veiligheid, geluid en NO_x-emissies (BEES); zie p. 12 van deze Nieuwsbrief.

Bestuurlijk-juridisch

Waarom treden er zo vaak vertragingen op bij de totstandkoming van amvb's in het kader van de Wm?

Een vaak gestelde vraag. Uitleg over hoe in grote lijnen het traject verloopt voordat een definitief besluit is genomen leidt meestal tot begrip, zelfs bij mensen die door wijziging van de planning in de moeilijkheden komen. Kenmerkend voor de Nederlandse wetgevingspraktijk is de grote plaats die wettelijk is ingeruimd voor overleg met en inspraak van de belanghebbenden. Samen met de betrokken overheden, bedrijfsleven, andere departementen en onderzoeksinstituten wordt eerst een concept vastgesteld, waarbij stapsgewijs wordt toegewerkt naar een grote mate van overeenstemming. Uiteenlopende belangen en de complexiteit van de materie hebben hun weerslag op de totstandkoming van een concept-amvb. Na de voorpublicatie worden de reacties beoordeeld en eventueel verwerkt, in overleg met de betrokkenen. Daarna pas komt het concept bij de Raad van State, die de regering adviseert na zorgvuldige afweging

van alle belangen. Dat advies kan weer leiden tot aanpassing van het besluit. Uiteindelijk neemt het kabinet de beslissing. Vandaar dat planningen niet altijd even precies uitkomen. In *Milieu in uitvoering* is maandelijks de stand van zaken te lezen.

Energie

Een bedrijf overweegt uitbreiding en nieuwbouw. Wat is de relatie tussen de bouw- en milieuvergunning op het gebied van energie?

In het Bouwbesluit staat voor een aantal typen gebouwen een energieprestatiecoëfficiënt (EPC) vermeld. De EPC is een norm in de bouwregelgeving op het gebied van energiebesparing, te vergelijken met een doelvoorschrift in de milieuvergunning. Bij aanvraag van de bouwvergunning moet de aanvrager aantonen dat zijn gebouw voldoet aan de norm voor dat gebouwtype. In de berekening van de EPC worden alle gebouwgebonden maatregelen (verlichting, verwarming, isolatie, ventilatie, enzovoort) onderling gewogen. Aan die onderdelen mag dan in de milieuvergunning geen aandacht meer worden besteed. De verplichte coördinatie tussen de bouw- en milieuvergunning garandeert onderlinge afstemming en controle. In de milieuvergunning kan wat energie betreft de aandacht uitgaan naar bestaande gebouwen, nieuwe gebouwen waarvoor in het Bouwbesluit geen EPC is vastgesteld (bijvoorbeeld industriegebouwen) en processen en faciliteiten.

Bestel 242 asbestvragen bij VROM

Veel mensen proberen bij InfoMil de brochure *242 vragen over asbest* te bestellen. Dat kan helaas niet. Het hele document is wel te vinden op de InfoMil-website, onder 'Nieuws'. De brochure is te bestellen onder nummer 22603 bij het Distributiecentrum van VROM, telefoon (079) 344 94 49.

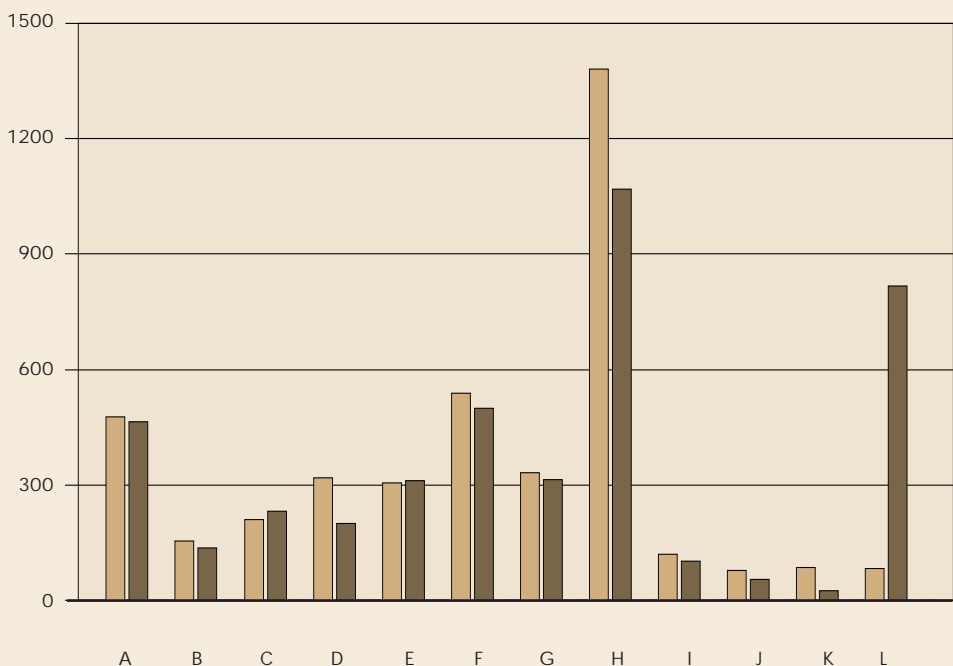

Asbesthoudend afval niet gratis verwerkt!

Bij InfoMil komen veel vragen binnen naar aanleiding van een krantenbericht uit november 1997. Daarin stond dat asbesthoudend afval gratis kan worden afgegeven aan stortplaatsen. Dit klopt niet! Hoe zit het wel? Elke stortplaats heeft zijn storttarieven voor aangeboden afval. Daarnaast kan belasting over dit bedrag, f29,20 per ton, in rekening worden gebracht. Het ministerie van Financiën wil deze belasting voor wat betreft asbest schrappen, als onderdeel van de wijziging van de wet Belastingen op milieugrondslag. De wijziging ligt nu ter goedkeuring bij de Europese Commissie. Zodra deze goedkeuring is verkregen, treedt de wijziging met terugwerkende kracht tot 1 januari 1998 in werking. Dan hoeft de aanbieder van asbest alleen nog het storttarief te betalen.

Index op InfoMil Nieuwsbrief

Uit de enquête over de InfoMil Nieuwsbrief bleek dat veel lezers de Nieuwsbrief bewaren en gebruiken als naslagwerk. Bij een naslagwerk hoort een index, en die vindt u bij deze Nieuwsbrief. Samen geven de registers A (aandachtsgebieden) en B (trefwoorden) een overzicht van de activiteiten van InfoMil, en dus van de zaken waar milieuambtenaren mee te maken hebben.

KWS 2000

KWS-jaarverslag 1996-'97

Het jaarverslag KWS 2000 is klaar. Om de actualiteit ervan te vergroten zijn dit keer niet alleen de voortgang van de emissiereducties en de implementatie van maatregelen tot en met 1996 opgenomen, maar ook de activiteiten en ontwikkelingen tot medio 1997.

Uit de jaarcijfers blijkt dat de emissie van vluchtige organische componenten is afgenomen van 168 kton in 1995 tot 160 kton in 1996. De totale emissiereductie over vier jaar komt daarmee uit op 60 kton. Het tempo van de emissiedaling tussen 1992 en 1995 is in 1996 dus niet voortgezet. De hoofddoelstelling van het KWS 2000-project is echter geformuleerd in de vorm van een pakket uit te voeren maatregelen; de emissiereductie is een daarvan afgeleide gekwantificeerde doelstelling.

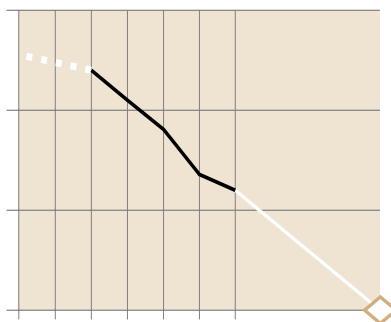
Verf achter op schema

Kijken we naar de maatregelen met implementatietermijnen tot en met 1996, dan loopt alleen het gebruik van oplosmiddelarme verven duidelijk achter op schema. Voor het grootste deel van de meer dan honderd maatregelen uit de KWS 2000-strategie loopt de implementatietermijn tot na 1996. Het volledig uitvoeren van alle maatregelen zal moeten resulteren in een totale restemissie van ongeveer 100 kton in het jaar 2000. Om deze doelstelling te halen, zullen de komende jaren nog de nodige stappen vooruit moeten worden

gezet. Eén belangrijke stap is de vervangingsplicht voor oplosmiddelrijke verf bij professioneel binnenschilderwerk, die het ministerie van SZW gaat doorvoeren (zie p. 1-3 van deze Nieuwsbrief). Het Jaarverslag KWS 2000 1996-'97 is onlangs aan gemeenten en andere belanghebbenden verstuurd. Het is verkrijgbaar bij InfoMil.

■

Emissiereductie KWS 2000, 1992-1996

VOS emissie in kton/jaar.

◇ = beoogde totale restemissie in het jaar 2000

Herziening strategie HIIP

Bij het woord oplosmiddelen denken veel mensen meteen aan verf en industrie. Maar een flink deel van de oplosmiddelen die in Nederland de lucht ingaan komt uit producten als lijmen, kantoorartikelen, schoonmaakmiddelen en cosmetica. Binnen KWS 2000 worden ze aangeduid met HIIP: Huishoudelijke, Institutionele en Industriële Producten. Onlangs heeft het ministerie van VROM voor HIIP vijf 'voortouwproducten' aangewezen.

VROM heeft gekozen voor de aanpak van vijf producten met een grote emissie waarvoor nog geen goede alternatieven bestaan: hairsprays, deodoranten, plasticareproducten, spuitverf in kleine verpakkingen en wasbenzine. VROM zal de komende tijd in nauw overleg met de betrokken bedrijven en leveranciers proberen de ontwikkeling en het gebruik van alternatieven te stimuleren. Voor de overige HIIP-producten blijven de doelstellingen van KWS 2000 gelden, maar het wordt aan de markt overgelaten

om alternatieven te ontwikkelen en te introduceren.

Aanpassing strategie

Op basis van recente monitoringgegevens is de HIIP-bestrijdingsstrategie van 1994 op enige plaatsen gewijzigd. Het betreft onder meer de status van maatregelen (zeker/voorwaardelijk/onzeker), de fasering en de beoogde emissiereductie. De publicatie *Herziening maatregelen bestrijdingsstrategie HIIP* is te verkrijgen bij InfoMil.

■

NeR

Evaluatie regeling Mengvoederfabrieken

De Bijzondere Regeling voor Mengvoederfabrieken is geëvalueerd. Dat heeft het volgende opgeleverd:

- De regeling is op enkele punten aangepast; de belangrijkste aanpassing is het toevoegen van de maatregel 'Oxidatie van geurcomponenten met actieve zuurstof'. De vastgelegde waarde van 2 ge/m³ blijft ongewijzigd.
- Het programma 'Geurnorm' en de handleiding zijn aangepast met het oog op de gebruiksvriendelijkheid en de volledigheid; de in te voeren parameters zijn nader toegelicht en er is aangegeven hoe deze gegevens kunnen worden verkregen.

Binnenkort wordt de nieuwe versie van de Bijzondere Regeling naar alle abonneementhouders op het Handboek NeR verzonden. Dan is ook versie 3.0 van het programma Geurnorm verkrijgbaar bij InfoMil.

■

Bijzondere Regeling Geur- en Smaakstoffenindustrie

In januari 1998 is de Bijzondere Regeling Geur- en Smaakstoffenindustrie vastgesteld. Tekst en toelichting van de regeling zijn met NeR-Aanvullingen nr. 3 verzonden naar alle abonnees op het Handboek NeR.

■

Kosteneffectiviteit: oproep aan gebruikers

Over de methode voor het berekenen van de kosteneffectiviteit van milieumaatregelen (Publicatiereeks Lucht en Energie 119, 120 en 126) hebben wij u reeds in de nummers 5 en 7 van de InfoMil Nieuwsbrief geïnformeerd.

In de zomer van 1999 zal worden beoordeeld of de methode geschikt is en of er veranderingen moeten worden aangebracht. Daarom verzamelt InfoMil ervaringen met het gebruik van de methode. Heeft u de methode kosteneffectiviteit toegepast? Wat is uw ervaring? Geef uw bevindingen vooral door aan InfoMil!

■

Nieuw Nationaal Model verspreiding luchtverontreiniging

In de afgelopen twee jaar is het Nationaal Model voor de berekening van de verspreiding van luchtverontreiniging herzien. Dat heeft onder meer geleid tot nieuwe rekenmodellen en een uitbreiding. De resultaten zijn op 21 november 1997 gepresenteerd in Delft.

De herziening van het Nationaal Model heeft geresulteerd in drie manieren van rekenen: het 'uur-bij-uur-model', het 'klassenmodel' en de 'Monte-Carlomethode'. Het uur-bij-uur model heeft daarbij de officiële status gekregen. Dat betekent dat bij twijfel de resultaten van deze rekenwijze doorslaggevend zijn. Met het klassenmodel en de Monte-Carlomethode – die van het uur-bij-uur-model zijn afgeleid – kunnen dezelfde berekeningen sneller worden uitgevoerd, maar soms zijn die minder nauwkeurig.

Extra mogelijkheden

Het nieuwe Nationaal Model kent ten opzichte van het oude een aantal extra mogelijkheden. Zo kunnen er NO₂-concentraties worden berekend, depositieberekeningen worden uitgevoerd en korte-termijnberekeningen worden gedaan. Verder is de berekeningswijze voor de invloed van gebouwen op de verspreiding van luchtverontreiniging verbeterd en in een nieuwe

gebouwmodule opgenomen. Het nieuwe Nationaal Model is beschreven in het zogeheten paarse boekje, een gezamenlijk rapport van TNO, KEMA, KNMI, RIVM en VNO/NCW.

Beheer

Het beheer van het Nationaal Model beruiste tot nu toe bij de Commissie Onderzoek Luchtverontreiniging. Voor een aantal praktische zaken is het beheer nu overgedragen aan InfoMil. Zo zal InfoMil de distributie van het paarse boekje op zich nemen en een helpdesk inrichten voor het beantwoorden van vragen over de toepassing

van het model. Vragen en meningen over het model kunnen ook worden neergelegd bij een elektronisch discussieplatform, dat wordt onderhouden door de TU Delft.

Software

Van het nieuwe Nationaal Model zijn computerprogramma's gemaakt door TNO (Pluimplus 2.0) en door KEMA (Stacks 3.1). De programma's zijn verkrijgbaar bij TNO en KEMA. Voor vragen over het gebruik van deze software zullen de twee organisaties een aparte helpdesk inrichten. Meer informatie over het revisieproject en het nieuwe model is te vinden in het maartnummer van het tijdschrift Lucht.

Het paarse boekje (ISBN 90 76 323003) is verkrijgbaar bij InfoMil.

Elektronisch discussieplatform over het Nationaal Model, e-mail: I.Bouwmans@sepa.tudelft.nl.

Vaststellen lokale geurhinder bewerkelijk en duur

Op 9 december 1997 inventariseerden beleidsmakers, bedrijven, vergunningverleners, handhavers en adviesbureaus het resultaat van twee jaar gedecentraliseerd geurhinderbeleid. De goedbezochte conferentie, georganiseerd door het Platform Geurhinder, InfoMil en de Vereniging Lucht, had de pakkende ondertitel 'Kwaliteit van de besluitvorming in het geding'. Voornaamste conclusie: gemeenten en provincies zijn onvoldoende toegestroomd om het geurhinderbeleid in de praktijk te brengen.

De uitgangspunten van het herziene geurhinderbeleid werden algemeen onderschreven. Het wordt als een vooruitgang gezien dat de daadwerkelijk optredende hinder tegenwoordig bepalend is, en niet een algemene norm. Met andere woorden: gehinderden worden gehoord. Dat de afweging lokaal wordt gemaakt, is ook een verbetering.

In de praktijk blijkt het echter moeilijk om het nieuwe beleid vorm te geven.

Moeizaam

Met het huidige instrumentarium is het vaststellen van een acceptabel hinderniveau moeizaam, bewerkelijk en duur. Het probleem zit gedeeltelijk in het wettelijk kader, dat nogal abstract is. Dit zorgt in de praktijk voor veel discussies. Het leidt ook tot beroepsprocedures, vooral doordat gemeenten en provincies nog onvoldoende uit de voeten kunnen met het onderliggende ALARA-principe.

Ook de manier van meten stond ter discussie. Sinds 1995 is het aantal meetmethoden uitgebreid; de methoden zijn allemaal anders, meestal niet gevalideerd en niet altijd onderling vergelijkbaar. Diverse sprekers drongen dan ook aan op standaardisatie.

Scheidsrechter

Het ministerie van VROM erkende de problemen bij de uitvoering. Om hieraan tegemoet te komen is VROM bereid 'een bescheiden scheidsrechtersrol' op zich te nemen. Verder beloofde VROM een evaluatie van de resultaten van het geurhinderbeleid. Daaruit moet onder meer blijken of de beleidsherziening resulteert in het feitelijke doel: minder gehinderden. Het Platform Geurhinder beloofde zich te zullen inzetten voor het standaardiseren en normaliseren van het instrumentarium.

Landelijke preventiedag een daverend succes

'Is preventiebeleid wel echt nodig?' provoceert de titel van workshop 1. Op de Landelijke dag afval- en emissiepreventie in de milieuvergunning geeft alleen de opkomst al een duidelijk antwoord; die is zo groot dat de presentaties in de centrale congreszaal door een deel van de toeschouwers in een belendend zaaltje op video gevolgd moeten worden.

Het forum op de Afval- en emissiepreventiedag: v.l.n.r. Hans Spiegeler, Nic Frederiks, Bart de Leede en Tjeerd van der Meulen.

320 mensen namen deel aan de 'Landelijke dag afval- en emissiepreventie in de milieuvergunning', op 29 januari in Ede. Het gezelschap bestond uit vergunningverleners en handhavers (70%) en beleidsmedewerkers (20%); 10% van de bezoekers hadden een gecombineerde functie. De deelnemers stelden zich op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en mogelijke manieren om preventie aan te pakken, wisselden ervaringen uit, werkten aan hun netwerk en gingen vol inspiratie en motivatie naar huis.

Hart van het milieubeleid

In zijn inleiding noemde Joan Koffeman van InfoMil preventie 'het hart van het milieubeleid'. Preventie doet een beroep op de inventiviteit van vergunningverleners en handhavers. Zij kunnen bedrijven de ruimte geven hun eigen verantwoordelijkheid in te vullen, maar moeten zo nodig ook regulerend optreden. Maar hoe, en wanneer? Over mogelijkheden en -strategieën voor preventie kwamen de bezoekers van de dag veel meer te weten. Sommige deelnemers hadden al heel wat ervaring met preventie, anderen kwamen zich oriënteren. Ze konden kiezen uit zeventien workshops. Daarin behandelden

deskundigen uit alle geledingen van de overheid onder meer preventie in specifieke branches (zoals veehouderij en afvalverwerking), aspecten van vergunningen en amvb's, de beoordeling van energie- en preventieonderzoeken, het maken van een draagkrachtanalyse en het bepalen van het preventiepotentieel bij bedrijven. Aan het einde van de ochtend gingen drie

sprekers in op de stand van zaken. Hans Spiegeler (VROM) praatte de deelnemers bij over de ontwikkeling van de amvb's. Op een vraag uit de zaal schetste hij voorzichtig een tijdschema van de te verwachten amvb's, wat dagvoorzitter Bart de Leede (wethouder van Schiedam) de opmerking ontlokte dat hij een 'moedig man' was. Tjeerd van der Meulen (Stichting Advisering Bestuursrechtspraak) behandelde de (nog beperkte) jurisprudentie en Nic Frederiks van de Amsterdamse Milieudienst schetste de aanpak in de hoofdstad.

Rooie oortjes

Het vlekkeloos georganiseerde congres werd besloten met een razendsnel gemonoteerde video-impressie. De filmploeg volgde de dag van deelneemster Irene Pirovano van de gemeente Alphen aan den Rijn; na elk onderdeel gaf zij haar indrukken weer. "Ik heb hier met rooie oortjes zitten luisteren. Ik ga morgen direct met m'n chef bespreken hoe we het gaan aanpakken." Toen de interviewer haar vroeg waarom haar baas er niet ook was, antwoordde de verse filmster strijdbaar: "Dat ga ik hem morgen ook eens vragen." Dat was een mooie inleiding op de epiloog van de voorzitter: "Ik geloof dat er grote winstkansen liggen in preventie. Veel hangt af van ú. Durf te proberen, durf initiatief te nemen en durf eens juridisch onderuit te gaan. Want de slechtste ambtenaar is de ambtenaar die nooit een fout maakt."

Bodem

Inwerkingtreding Bouwstoffenbesluit uitgesteld

Het Bouwstoffenbesluit bodem- en oppervlaktewaterenbescherming is niet – zoals eerder gepland – op 1 januari 1998 in werking getreden. Het besluit, dat regels stelt ten aanzien van het gebruik van steenachtige materialen, zal op 1 januari 1999 volledig in werking treden. Na een overgangstermijn van zes maanden wordt het besluit dan per 1 juli 1999 volledig van toepassing. Tot deze datum zal het IPO-interimbeleid 'Werken met secundaire grondstoffen' blijven gelden. De Uitvoeringsregeling Bouwstoffenbesluit, die ook van belang is voor een goede voorbereiding op de inwerkingtreding, is 30 januari 1998 gepubliceerd in het supplement van Staatscou-

rant nr. 20. Het betreft een nieuwe, integrale versie van de uitvoeringsregeling, die de in 1995 gepubliceerde versie vervangt. De Uitvoeringsregeling bevat onder meer de drie zogeheten toetsingsprotocollen: het handhavingprotocol schone grond, het handhavingprotocol bouwstoffen en het gebruikersprotocol schone grond en bouwstoffen.

InfoMil en RWS vormen samen de Helpdesk Bouwstoffenbesluit. Voor vragen vanuit de B&U sector: InfoMil (070) 361 05 75. Voor vragen vanuit de GWW-sector en Wvo-gerelateerde vragen: RWS (015) 251 82 05.

Energie

Basiscursus energie van start

We hebben het al aangekondigd in de vorige Nieuwsbrief en in een mailing aan gemeenten, regionale samenwerkingsverbanden en provincies: InfoMil geeft vanaf april een basiscursus energie in de milieuvergunning.

De cursus is ontwikkeld in samenwerking met Novem en bedoeld voor vergunningverleners en handhavers die beperkte ervaring hebben met dit onderwerp. In de cursus ligt de nadruk op de werking en het herkennen van veel voorkomende, relatief eenvoudige energieverbruikers, zoals verlichting, verwarming en ventilatie. Verder wordt in de cursus aandacht besteed aan de implementatie van energemaatregelen in de milieuvergunning. Daarbij komen onderwerpen aan bod als jurisprudentie en de nieuwe circulaire.

Veel inschrijvingen

Uit de proefcursussen die begin dit jaar zijn gehouden bleek dat hiermee in een

behoefte wordt voorzien. Ook het grote aantal inschrijvingen wijst in die richting. Er wordt nu gekeken hoe individuele aanmelders naar streek kunnen worden ingedeeld in groepjes van ongeveer twintig personen. Mogelijk wordt de regio's gevraagd om een deel van de organisatie op zich te nemen. Door de grote belangstelling kan niet iedereen op korte termijn aan de beurt komen, maar we streven er naar dit jaar nog zoveel mogelijk cursussen te geven. De belangstelling heeft ook tot gevolg dat de cursus voorlopig alleen kan worden opengesteld voor andere deelnemers en vergunningverleners en handhavers.

Informatieblad Faciliteiten

Eind dit jaar verschijnt het geactualiseerde Informatieblad Faciliteiten. Voor vaak gebruikte ondersteunende voorzieningen staat in het blad wat de stand der techniek is voor energiebesparing. Naar verwachting worden in ieder geval de onderdelen koelinstallaties, warmtebenutting proceswater en vacuüm herzien. Verder worden voorzieningen toegevoegd als lucht- en waterzuivering, aandrijvingen en pompen. Ook wordt aandacht besteed aan windmolens en lange-termijnopslag van koude in de bodem.

Water

Besluit tandartspraktijken

Op 1 maart 1998 treedt het nieuwe 'Besluit tandartspraktijken milieubeheer' (Stb. 531, 1997) in werking. Daarmee wordt het Lozingenbesluit Wvo tandartspraktijken ingetrokken (artikel 6) en worden alle tandartspraktijken opgenomen in het IVB (artikel 7).

Bij het Besluit horen drie ministeriële regelingen, die zijn gepubliceerd in de Staatscourant 1998, nr. 5 (9 januari 1998):

- Regeling meldingen tandartspraktijken milieubeheer
- Regeling amalgaamafscidders tandartspraktijken milieubeheer
- Regeling testmethoden amalgaamafscidders

Tandartspraktijken hoeven zich niet te melden als voor de inrichting een Wm-vergunning is verleend, of melding is gedaan volgens het 'Lozingenbesluit Wvo tandartspraktijken'.

Voor de circa honderd praktijken die nog direct lozen op het oppervlaktewater blijft de Wvo-vergunningplicht van kracht en gelden de voorschriften uit dit besluit niet. De voorschriften ten aanzien van afvalwater, met name met betrekking tot de amalgaamafscidders, komen in principe overeen met het in te trekken 'Lozingenbesluit Wvo tandartspraktijken'. Het belangrijkste

verschil met dat besluit is de toevoeging van een aantal geluidsvoorschriften. Daarnaast zijn enkele gedragsvoorschriften en bepalingen ten aanzien van bodembescherming en afvalstoffen toegevoegd.

De meldingsformulieren zijn op te vragen bij het distributiecentrum VROM, telefoon: (079) 344 94 49, onder vermelding van distributienummer 19360/196.

Overleggroep afvalwater

De Overleggroep afvalwater Wet milieubeheer buigt zich over oplossingen voor technische problemen die zich voordoen bij uitvoering van de Lozingsverordening – dit om niet individueel op verschillende plaatsen het wiel uit te hoeven vinden. In de overleggroep kwamen zaken aan de orde als: wanneer moet je een controlevoorziening laten plaatsen, hoe moet die eruitzien, wanneer moet een bedrijf een slibvangput en vetafscieder plaatsen, enzovoort. De overleggroep bestaat uit milieuableidaren van gemeenten, regionale samenwerkingsverbanden en milieudiensten door het hele land, en vertegenwoordigers van VNG, VROM, InfoMil, het IPO en de Unie van Waterschappen. Op de agenda staan ook meer beleidsmatige zaken, zoals de opzet van de model-Lozingsverordening en de uitgave van de VNG-brochure *Praktische handreiking indirecte lozingen*. De overleggroep dient als gesprekspartner voor het Wvo-bevoegd gezag (de waterkwaliteitsbeheerders) op het gebied van indirecte lozingen, en daarnaast als klankbord en vraagbaak voor het Wm-bevoegd gezag voor het ministerie van VROM en InfoMil.

Cees Moons (VROM): "Respect voor elkaars belangen, daar gaat het om"

Met een conferentie en een kloek boek is eind januari het vijfjarig bestaan van het doelgroepbeleid gevierd. Het beleid heeft veel goeds opgeleverd, maar is het krachtig genoeg om ook de komende jaren de nodige resultaten te boeken? Cees Moons, hoofd van de afdeling Industrie en Overige Bedrijfstakken bij VROM, is daar optimistisch over.

Cees Moons (foto: Rob Niemantsverdriet)

Het doelgroepbeleid bestaat vijf jaar, en dat willen we weten. Het overleg over milieumaatregelen tussen bedrijfsleven en overheid heeft in relatief korte tijd voor een grote cultuuromslag gezorgd: toen het convenant met de chemie moest worden afgesloten, gingen overheid en branche 'rollebollend door de gang', na vijf jaar lijken ze dikke maatjes en geldt de aanpak van de chemie als voorbeeldig. Bedrijven die altijd zo mededeelzaam waren als een oester communiceren nu volop met buurt en pers over hun milieuprestaties.

Op 26 januari werd op een congres stilgestaan bij het succes van het doelgroepenbeleid; in het boek *De stille revolutie* is dat uitgebreid en inspirerend beschreven. Volgens congresvoorzitter Brinkhuizen is het beleid 'goed nieuws voor milieu, bedrijfsleven en overheid, verdienen alle milieumedewerkers die het beleid hebben uitgevoerd een pluim en zijn de vooroordelen over de industrie als viespeuk inmiddels achterhaald'. Een win-win-win-situatie, kortom. Bijna verwacht je bussen met buitenlandse toeristen die het doelgroepbeleid komen toejuichen.

Hoofdproblemen

Maar hoe gaat het verder? Is het doelgroepbeleid mans genoeg om de grote problemen van de toekomst aan te pakken?

Cees Moons van VROM, die in *De stille revolutie* de eretitel 'mister doelgroepbeleid' kreeg, heeft er veel vertrouwen in. Moons: "De convenanten zijn geen doel op zich: het gaat ons om een verdere integratie van milieu in het bedrijfsbeleid, volgens het principe van continue verbetering. Een prima kader om in een bedrijf verder te komen blijft de 'vierenheid' bedrijfsmilieu-plan – bedrijfsinterne milieuzorgsystemen – milieoverslag – vergunning op hoofdzaken. De hoofdproblemen van de komende jaren zijn de broeikasgassen, de energieproblematiek dus, en de verzuring door stikstof-oxiden. Om het ambitieniveau op peil te houden en om flexibel te kunnen inspelen op veranderingen in de milieuproblematiek, moeten innovaties het doelgroepbeleid op sterkte houden."

Kostenverevening en benchmarking

Een goed voorbeeld van zo'n innovatie is

de kostenverevening, zoals die in de chemie wordt ontwikkeld: alle chemische bedrijven storten een bedrag in een pot, afhankelijk van de grootte en de mate van vervuiling die ze veroorzaken, en met dat geld worden vervolgens de grootste NO_x-bronnen in de branche kosteneffectief gereduceerd. Omdat milieumaatregelen in de chemie grote kostenverschillen met zich meebrengen, zien we dat als een kansrijke aanpak in die branche. In de komende maanden moet duidelijk zijn hoe het systeem van kostenverevening vorm krijgt. Voor het andere grote probleem, dat van energie/CO₂, zie ik veel in benchmarking: aangeven waar een bedrijf staat op milieugebied ten opzichte van de concurrenten en op grond daarvan afspraken maken over het ambitieniveau. Het energie-intensieve bedrijfsleven heeft uitgesproken op het gebied van energie-efficiency tot de wereldtop te willen behoren. Omdat ieder bedrijf aan energiebesparing doet, kan van benchmarking een stimulans uitgaan; achteroverleunen is niet aan de orde. Met dergelijke instrumenten, die goed passen binnen het doelgroepbeleid, kunnen we de

Milieu en Industrie (foto: Paul Tolenaar/VROM)

komende jaren verder. Voor de aanpak van de grote problemen is maatwerk nodig: je moet per probleem die instrumenten kiezen die daarbij passen.

Essentieel is de stap-voor-stap-aanpak, het besef dat je eerst van A naar B moet om van B naar C te kunnen. In een keer van A naar C was nooit gelukt. Een voorwaarde voor het opstellen van convenanten was destijds de overtuiging bij alle partijen dat er iets aan het milieu verbeterd moest worden. Toen die er was, werd de eigen verantwoordelijkheid van het bedrijf een nieuwe voorwaarde. Zo gaat het door, dat traject is onomkeerbaar. De rol van de overheid is dat proces te blijven stimuleren, en eventueel wat druk uit te oefenen."

Klaplopers

De succesverhalen mogen nog zo mooi en waar zijn, er zijn altijd bedrijven die met de hakken in het zand gaan staan. Hoe pak je die aan? Moons: "Wij zeggen altijd: je hebt tien procent koplopers, tien procent klaplopers en de rest is middenmoot. In Gelderland confronteren milieuambtenaren bedrijven ook met die begrippen: 'u zit in die groep, en daarom benaderen we u als volgt'. Natuurlijk moeten de klaplopers een prijs betalen. Dat verwachten niet alleen overheid en milieubeweging, maar vooral ook de actieve bedrijven in dezelfde branche. Bepalend voor de aanpak van klaplopers is de mate waarin de overheid haar rug weet recht te houden. Je moet meer durven differentiëren tussen bedrijven die goed en slecht bezig zijn.

Aanscherping van de vergunning is een instrument: je kunt dan echter niet meer vragen dan de stand der techniek. Een andere mogelijkheid is het opleggen van een heffing. Maar ik denk dat het effectiever is dat je zo'n bedrijf heel goed laat zien wat de voordelen zijn van meewerken. Het is voor een bedrijf erg prettig om de ruimte te hebben om zelf oplossingen te bedenken en prioriteiten te stellen. Dat biedt je bijvoorbeeld de gelegenheid milieumaatregelen in te passen in de investeringsprogramma's. Verstandige bedrijven laten die kansen niet liggen. Een bedrijf dat blijft tegensputteren moet beseffen dat het op een doodlopende weg zit. Van groot belang daarbij zijn de business-to-business-relaties: je ziet dat de koplopers in milieubeleid ook de koplopers zijn in kwaliteit en concurrentiepositie. Ook de branche zal de

viezeriken directe prikkels geven, want daar beseft men dat één rotte appel in de mand schadelijk is voor het imago van een hele bedrijfstak."

Communicatie

Laatste vraag: is het doelgroepbeleid flexibel genoeg om aanpak en convenanten toe te snijden op extreem verschillende bedrijfstakken? Moons: "Het is natuurlijk nogal een verschil of je afspraken maakt met honderd bedrijven in de zuivel of met meer dan tienduizend metaalkrobedrijven. Een kleine groep met grote spelers is veel makkelijker te regisseren; een afspraak als 'dan en dan moeten de BMP's klaar zijn' is goed te maken.

Een grotere groep moet je anders benaderen. We zouden voor branches met veel bedrijven een tussenlaag willen opzetten, een platform dat zorgdraagt voor de uitvoering van het convenant in die regio. Een goed voorbeeld hiervan is het initiatief van de gemeente Breda. Essentieel is wel dat er ambitieuze 'tussenmanagers' komen. De VNG is trekker van het convenant met de metaalkro.

Veel van het succes van het doelgroepbeleid is te danken aan persoonlijk contact; dat mag zeker niet minder worden. Als er iets de aandacht moet hebben de komende tijd, is het de communicatie, tussen alle partijen. Echte onwil is er nauwelijks meer, omdat vrijwel iedereen inziet dat hij daar niks mee opschiet. Onwetendheid komt nog wel regelmatig voor, en die kun je met voor-

De stille revolutie

Het vertrouwen in het doelgroepbeleid straalt af van het omslag van *De stille revolutie*: in het gras aan de rand van een sloot kijken onberispelijk geklede poldermodellen zelfbewust vooruit. In het jubileumboek is grandeur, maar ook misère opgetekend van vijf jaar samenwerking tussen overheid en industrie. Alle partijen komen aan het woord en achtergronden, toelichting en veel voorbeelden van bedrijven worden helder uiteengezet. De vele full-colour-foto's maken van *De stille revolutie* een prettig bladerboek en zorgen voor een relativerende toon. Een inspirerend boek voor iedereen die aan het milieu werkt.

De stille revolutie kost f 25,-. U kunt het boek bestellen bij het Distributiecentrum VROM, Postbus 351, Zoetermeer. Fax (079) 344 9448. Bestelnummer 18201.

(foto: Paul Tolenaar/VROM)

lichting wegnemen. Verder moet je het hele netwerk waarvan een bedrijf deel uitmaakt gebruiken. Het gaat weer om de contacten van bedrijven onderling, maar ook om die tussen een bedrijf en de klanten, toeleveranciers en geldschieters. Al die relaties worden kritischer; een goed bedrijf heeft daar zijn antennes voor uitstaan.

Bij de communicatie speelt FO-Industrie als faciliterende organisatie een cruciale rol. Als die er niet was geweest, was het doelgroepbeleid een puinhoop geworden. Het loskoppelen van de facilitering is essentieel: alle partijen hebben het vertrouwen dat hun belangen gerespecteerd worden. FO-Industrie signaleert de problemen en geeft ze door, zodat wij er weer op kunnen inspelen. FO-Industrie zorgt voor kwaliteitsborging van het proces en denkt mee. Degelijkheid en flexibiliteit, zo kun je de taken samenvatten. De olie in de machine."

Rapporten kunt u opvragen bij FO-Industrie, tel. (070) 345 14 15. Voor vragen over de doelgroepconvenanten kunt u contact opnemen met de helpdesk van InfoMil, tel. (070) 361 05 75.

Agenda

8 en 9 maart

The changing roofs of Europe

Congres over voorzieningen voor duurzame energie op daken en gevels. Met workshops en ontwerpcompetitie. Noordwijkerhout.

10 - 13 maart

BouwRAI 1998

Ontwikkelingen op het gebied van bouwen, wonen, werken en projectontwikkeling. Informatie: RAI, (020) 549 12 12.

22 april

PBV-congres

Congres over het Plan Bodembeschermende Voorzieningen. De Flint, Amersfoort. Informatie: (0182) 540 600.

mei/juni

Voorlichtingsbijeenkomsten Asbest

Voorlichting over onderzoek voorafgaand aan sloop, plus presentatie Leidraad asbestonderzoek.

12 mei Arnhem
20 mei Amsterdam
27 mei Eindhoven
28 mei Leeuwarden
2 en 3 juni Utrecht

Informatie: InfoMil, (070) 361 05 75.

Colofon

Redactieadres

Postbus 30732, 2500 GS Den Haag
Fax (070) 363 33 33

Redactie en productie

Frans Brand, Dick van Teylingen
(: Netwerk voor communicatie, Rotterdam)

Coördinatie voor InfoMil

Roselie Wijtenburg

Vormgeving

Verhey & Associates, Rotterdam

Basisontwerp

Conefrey/Koedam BNO, Oude Wetering

Druk

Macula, Boskoop

Oplage

7000 exemplaren
ISSN 1385 - 5492

InfoMil ook steunpunt voor NO_x, geluid en veiligheid

Het Informatiecentrum Milieuvergunningen groeit nog steeds in de breedte. Vorig jaar kwamen landbouw en bodembescherming er als nieuwe onderwerpen bij, en vanaf dit jaar is InfoMil ook het steunpunt voor vragen over geluidhinder, veiligheid en NO_x.

De voorlichting over NO_x beperkt zich in hoofdzaak tot de emissies uit stookinstallaties en de betreffende regelgeving: de Besluiten emissie-eisen stook-installaties (BEES-A en -B). Voor dit jaar betekent dat voor InfoMil de volgende activiteiten:

- helpdesk BEES
- autorisatie nieuwe ontwikkelingen
- voorlichting over wijzigingen BEES (publicatie voorjaar 1998)
- ontwikkeling interactief computerprogramma voor gebruikers BEES

Geluid

Op dinsdag- en donderdagmiddag staat de InfoMil-helpdesk open voor vragen over geluidhinder. Het gaat dan uitsluitend om problemen op het gebied van industrielawaai.

Veiligheid

Nieuw is ook de helpdesk voor veiligheid. Een belangrijk aandachtsgebied vormen de CPR-richtlijnen en de uitleg daarvan. Het gaat dan om vragen over onder meer de opslag en het gebruik van LPG, propaan en

InfoMil: nu ook voor vragen op het gebied van veiligheid (foto: APS/Peter Mastenbroek)

butaan, het vullen van gasflessen, de opslag van bestrijdingsmiddelen en chemicaliën in emballage en de opslag van aardolieproducten in bovengrondse tanks.

Ook voor deze nieuwe aandachtsgebieden draait u het vertrouwde telefoonnummer: (070) 3610575

Wat is InfoMil?

Vergunningverleners, maar ook bedrijven en instanties waarop vergunningen, algemene regels, convenanten, richtlijnen en afspraken van toepassing zijn, moeten kennis hebben van technische, juridische en procedurele kanten van het beleid. Ondersteunende bureaus waren de vergunningverlener en de andere betrokken partijen al langer behulpzaam bij het beantwoorden van vragen. Per 1 juli 1995 werken die bureaus samen in één organisatie: het Informatiecentrum Milieuvergunningen, kortweg InfoMil. InfoMil is het kennis- en informatiecentrum dat tot in details op de hoogte is van de instrumenten van het milieubeleid en de stand der techniek. De intensieve contacten met instituten als TNO, RIVM, Novem, Senter en internationale instellingen met kennis over milieutechnologie zijn daarbij van grote waarde. In InfoMil zijn veertien aandachtsgebieden gebundeld:

- Stafbureau Nederlandse emissierichtlijnen (NeR)
- Projectbureau KWS 2000
- Bureau Energie in de Milieuvergunning (bEM)
- Bestuurlijk-juridische ondersteuning
- Bodembescherming (NRB, ENBB)
- Helpdesk doelgroepbeleid milieu en industrie
- Afval- en emissiepreventie
- Indirecte lozingen afvalwater
- Asbest
- Landbouw
- EuroBAT
- BEES (NO_x)
- Geluid
- Veiligheid

InfoMil is een initiatief van VROM en Economische Zaken, in samenspraak met IPO en VNG. Het bureau is een zelfstandig onderdeel van Novem en Senter.